

توسعه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی: راهکارهای آینده^۱

مری رایبنسون^۲

ترجمه: دکتر فرهاد خمایی زاده*

بحث به موقع و مهمی در رابطه با راهکارهای تأثیرگذاری بیشتر سازمانهای غیر دولتی^۳ و دیگر فعالان جامعه مدنی بر دولتها و عاملین ثالث در رعایت و اجرای بیش از پیش تعهدات آنها در زمینه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شروع شده است. به موقع بودن طرح بحث از این جهت است که در گذشته چندان توجهی به این موضوع مهم حقوق بشری نشده است. اهمیت بحث نیز از این حیث است که می تواند نهضت گسترده حقوق بشر را که در نتیجه تحلیل رفتن معیارهای بین المللی حقوق مربوط به حمایتهای مدنی و سیاسی، بعد از ۱۱ سپتامبر، آسیب دیده تقویت نماید.

---

۱. مأخذ این مقاله به قرار زیر است:

Human Rights Quarterly, V.26, The Johns Hopkins University Press, No.4, Nov. 2004.

۲. مری رایبنسون (Mary Rabinson) رئیس اجرایی حقوق شناسایی و تثبیت شده می باشد: پیشقدم در اشاعه مبانی و اصول اخلاقی. نامبرده از سال ۱۹۹۷ تا سال ۲۰۰۲ به عنوان کمیسر عالی سازمان ملل متحد در زمینه حقوق بشر فعالیت داشته و از سال ۱۹۹۰ تا سال ۱۹۹۷ نیز ریاست قسمت ایرلند را عهده دار بوده است.

* استادیار دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی.

3. Non Governmental Organization (NGOs).

جالب است که بحث مذکور در ایالات متحده امریکا، جایی که حقوق بشر به شدت مورد شک و تردید واقع شده، مطرح گردیده است.

طی مدت پنج سال فعالیتیم به عنوان کمیسر عالی حقوق بشر، تأکید نموده‌ام که ما متعاقب فرو ریختن دیوار برلین و پایان جنگ سرد وارد عصر جدیدی از حقوق بشر شده ایم. ما این فرصت را یافتیم که دوران رکود را سپری کنیم، دورانی را که دولتهای غربی تقریباً تمام هم خود را صرف اهمیت بخشیدن به حقوق سیاسی و مدنی می نمودند و به عدم رعایت این حقوق در کشورهای بلوک شرق و بسیاری کشورهای در حال توسعه اعتراض می کردند. کشورهای اخیر نیز به نوبه خود بر حقوق اقتصادی و اجتماعی تأکید داشتند و انتقاد از ساختارهای اقتصادی و عدم رعایت حقوق بشر در قلمرو خود را منکر می شدند. در نهایت دو گروه از حقوقی که به نظر نویسندگان اعلامیه جهانی حقوق بشر از اهمیت یکسانی برخوردار بودند، مشخص و مؤثرترین روشهای توسعه و حمایت از این حقوق یافت شدند.

در این مدت اقداماتی در سطح بین‌المللی صورت گرفته که اقدامات مربوط به تعریف بهتر و اجرای حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را تقویت نموده است. نمایندگی‌های جدیدی توسط کمیسیون سازمان ملل متحد در زمینه حقوق بشر تأسیس شده که گزارشگران خاصی را در زمینه‌هایی از قبیل آموزش، تغذیه و نیل به بالاترین استانداردهای بهداشتی تعیین و همچنین یک متخصص مستقل در رشته توسعه را منصوب نموده که همگی اینها کمکهای مهمی به پیشرفت برنامه‌های عملیاتی نموده‌اند. به درخواست کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سازمان ملل متحد،

دفتر کمیسر عالی حقوق بشر^۴ اقداماتی را در زمینه گسترش راهکارهای حقوق بشر برای کاهش فقر انجام داده است.

همچنین کوششهایی توسط نمایندگی‌های سازمان ملل متحد انجام شده و اقداماتی در پی فراخوان دبیرکل، آقای کوفی عنان، برای فراگیر شدن اقدامات حمایتی در زمینه حقوق بشر در کل سیستم سازمان ملل متحد صورت گرفته است. نهادهای کلیدی سازمان ملل متحد، از برنامه توسعه سازمان بهداشت جهانی^۵ و صندوق جهانی کودکان^۶ در چارچوب انجام تعهداتشان بر رعایت حقوق بشر تأکید نموده‌اند. این نهادها و دیگر فعالان سازمان ملل متحد موضع مشترکی در رابطه با آنچه «رهیافت مبتنی بر حقوق» نامیده‌اند، اتخاذ نموده‌اند. به عنوان بخشی از این تلاشها دفتر کمیسر عالی حقوق بشر همکاری خود را با گروه‌های کاری سازمان ملل متحد که در زمینه توسعه اقتصادی و اجتماعی فعالیت دارند، افزایش داده است. جلسات منطقه‌ای، رویه‌های ملی را بررسی نموده و در تجربیات مربوط به عملکرد دادگاهها و سیستم‌های منطقه‌ای در رابطه با تعهداتشان در زمینه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سهیم شده‌اند.

ضمناً فعالیتهای من به عنوان کمیسر عالی موجب شد تا با فعالان و سازمانهای غیر دولتی حقوق بشر در هر منطقه، که روشهای نوینی برای پاسخگو نمودن دولتهایشان در رابطه با تعهدات ناشی از توافقات بین‌المللی مربوط به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (مصوب ۱۴۹ دولت)،

4. Office of High Commissioner for Human Rights (OHCHR).

5. World Health Organization.

6. UN Children's Fund (UNICEF).

کنوانسیون رفع تبعیض از زنان (مصوب ۱۷۷ دولت)، و کنوانسیون مربوط به حقوق کودک (مصوب ۱۹۲ دولت) که تماماً حاوی مقررات خاصی در رابطه با حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هستند ابداع نموده بودند، در تماس باشم. برای مثال از روشی که بخش گسترده یک سازمان غیر دولتی برزیلی اتخاذ نموده یاد می‌کنم؛ این سازمان برای اثبات قصور دولت برزیل در تهیه گزارش موضوع توافقنامه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و تسلیم به موقع آن به کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سازمان ملل متحد، گزارش الترناتیوی را به کمیته تسلیم نمود. این اقدام نقطه عطفی شد و موجب گردید تا در سراسر برزیل بحثهای سازنده‌تری در زمینه حقوق بشر مطرح شود و دولت را مجبور کرد تا اقداماتی را در راستای انجام تعهدات بین‌المللی حقوق بشری خود انجام دهد.

سازمانهای غیردولتی بین‌المللی مهم، همچنین فعالیتشان را به امور تحقیقاتی، سیاستگذاری، و حمایت از حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی گسترش دادند. سازمانهای غیر دولتی بین‌المللی توسعه، نظیر "OXFAM"، الزاماتی را برای لحاظ نمودن دیدگاههای حقوق بشری در فعالیتهایشان مطرح ساختند و سازمانهای حقوق بشری نظیر عفو بین‌المللی و دیده‌بان حقوق بشر هر دو آگاهانه بررسی‌ها و کارهای حمایتی خود را به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تسری و گسترش دادند؛ در این ارتباط برای مثال می‌توان از مبارزه عفو بین‌المللی با پدیده خشونت علیه زنان نام برد.

باید به تمام این اقدامات خوش آمد گفت. مع‌ذک محدودیتهایی نیز وجود داشت است. وارد کردن و در دسترس قرار دادن مفهوم و نظریه حقوق بشر در اجتماعات وسیعتر با مشکل مواجه بوده است. اینکه چگونه

معیارهای حقوق بشری در فضاهای متفاوت سیاستگذاری قابل اجرا هستند، از جمله مسائلی است که همچنان لاینحل باقی مانده‌اند. مع‌ذلک کار ادامه دارد و در حال گسترش است، اگر چه هنوز راه درازی در پیش است.

بنابراین من خوشحال شدم از اینکه کنت روث، مدیر اجرایی دیده‌بان حقوق بشر موضوعاتی را در مقاله‌ای تحت عنوان حقوق سیاسی، اجتماعی و اقتصادی که در فصلنامه حقوق بشر به چاپ رسید، عنوان نمود: موضوعات عملی که یک سازمان حقوق بشر با آنها مواجه است.^۷

انتشار این مقاله پاسخ لئونارد روبنشتن، دبیر اجرایی پزشکان حقوق بشر را در پی داشت. این پاسخ که در مقاله‌ای تحت عنوان «چگونه سازمانهای حقوق بشری می‌توانند حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را گسترش دهند: پاسخی به کنت روث»^۸ منتشر شده بود، متعاقباً پاسخ کنت روث^۹ را موجب گردید. من عمیقاً از بحثی که آغاز شده خرسندم و از فرصتی که فصلنامه حقوق بشر در اختیار من قرارداد تا نظریات اولیه و مقدماتی خود را در رابطه با بعضی از موضوعات مهم مطرح شده عنوان نمایم، متشکرم.

به این دلیل نظراتم را مقدماتی می‌نامم که در صدد تشویق دوستان فعال در زمینه حقوق بشر برای طرح جزئیات بیشتر موضوع از دیدگاههای

7. Kenneth Roth, "Defending Economic, Social and Cultural Rights : Practical Issues Faced by an Intentional Human Rights Organization", 26 Hum.Rts.Q.63(2004).

8. Leonard S. Rubenstein, "How International Human Rights Organizations can advance Economical, Social and Cultural Rights : A Response to Kenneth Roth", 26 Hum.Rts.Q.873 (2004).

9. Kenneth Roth, "Response to Leonard S. Rubenstein", 26 Hum.Rts.Q.873(2004).

در این مقاله از این پس تحت عنوان پاسخ روث نام برده می‌شود.

مختلف در ماههای آتی هستم. مثلاً اینجانب به عنوان رئیس فعلی صندوق جهانی حقوق بشر از تخصصی که تعدادی از بنیانگذاران به کار بسته‌اند و نمونه‌های موفقیت‌آمیز از کارهای اساسی و ابتکاری انجام شده برای پاسخگو کردن دولت‌ها در رابطه با اجرای حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی از قبیل اقدامات مفیدی که در مورد تجزیه و تحلیل بودجه‌ای صورت گرفته است، آگاهم.

موضوع دیگری که بحث و بررسی بیشتری را می‌طلبد، نقش فعالیتهای بازرگانی در گسترش حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و یا لاقلاً عدم دخالت آنها در تخلف از این حقوق است. این بحث از طریق مرجع فعالیتهای بازرگانی و حقوق بشر و با به کارگیری شبکه متخصصین مشاور این مرکز قابل پی‌گیری بود. ممکن است دیگران نیز مایل به بررسی تحولات اجتماعی و قابلیت رو به تزاید خود در به کارگیری ابزار پیش‌بینی شده در کنوانسیونها برای پاسخگو نمودن دولت‌ها با مدد گرفتن از تبادل اطلاعات و روشهای مناسب پیشنهاد شده توسط شبکه‌ها، از قبیل شبکه بین‌المللی مربوط به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، باشند.*

دوره طرح و در معرض قضاوت عمومی قراردادن نقش سازمانهای حقوق بشری در گسترش اجرای حقوق اقتصادی، اجتماعی و اقتصادی مدت زیادی است که سپری شده و این موضوع بخش مهمی از یک بحث وسیعتر را تشکیل می‌دهد؛ اینکه چگونه این حقوق می‌توانند و باید در کانون توجه جهانی و در زمره مسائلی از قبیل فقر مفرط و پدیده تأسف بار ایدز که تعهد و مدیریت بیشتری را می‌طلبند، قرار گیرند.

* . (ESCR - Net).

من امیدوارم و اطمینان دارم که این تنها شروع یک گفتگوی گسترده است؛ گفتگویی که امکان ارائه یک تعریف بهتر و رسیدن به بعضی توافقها در زمینه نقشی که سازمانهای حقوق بشری باید در رابطه با فقر، رسیدن به بالاترین استانداردهای قابل حصول سلامتی، امکانات آموزشی و نظایر آنها ایفا نمایند را فراهم می‌نماید. در هنگام ارائه دیدگاههایم کاملاً با پاسخ لئونارد روبنشتن و پاسخ کنت روث آشنایی داشتم.

من نهایت احترام و سپاس خود را از اقدامات دیده‌بان حقوق بشر و کنت روث ابراز می‌نمایم. دیده‌بان حقوق بشر دیرزمانی است که جلودار نهضت حقوق بشر است و تأثیر فوق‌العاده‌ای در توسعه حقوق مدنی و سیاسی در سراسر جهان داشته است. بحث این است که دیده‌بان حقوق بشر باید فراتر از وظایف جاری خود عمل کند و تأثیرگذاری بیشتری در رابطه با حقوق فوری اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی داشته باشد.

به نظر روث ابزار اصلی سازمانهای حقوق بشری، «معرفی و شرمسار نمودن»^{۱۱} است، یعنی ایجاد فشار عمومی برای پیشبرد حقوق بشر و به طور مشخص‌تر، برنامه‌ریزی برای حمایت از روند پاسخگو نمودن دولتها در رابطه با تعهدات قانونی‌ای که با تصویب معاهدات بین‌المللی حقوق بشری یا به طرق دیگر به عهده گرفته‌اند. همچنانکه روث در مقام پاسخگویی به لئونارد روبنشتن عنوان نموده^{۱۱}، این سازمانها همچنین نوعاً

10. Naming and Shaming.

۱۱. «ما به این نتیجه رسیده‌ایم که تلفیق کار مطبوعاتی و حمایت مستقیم سیاست‌گذاران می‌تواند تغییرات در سیاست حقوق بشری را به نحو مؤثری تضمین نماید.»

در رابطه با آموزش عمومی و برنامه‌های اعمال نفوذ قانونگذاری فعالیت دارند. هر دوی اینها می‌توانند ابزارهای مؤثری برای اعطای کمکهای اضافی توسط کشورهای ثروتمند، سازمانهای مالی بین‌المللی و دیگر حامیان در راستای تحقق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باشند. نظر روبنشتن که من قویاً از آن دفاع می‌کنم این است که یک سازمان بین‌المللی حقوق بشری از بسیاری روشهای دیگر غیر از «معرفی و شرمسار نمودن»، نظیر ظرفیت سازی و طرح بحث در راستای پیشبرد حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز استفاده می‌نماید که روٹ نیز در پاسخ خود به این نکته اشاره نموده است.

استدلال روٹ مبنی بر اینکه متدولوژی «معرفی و شرمسار نمودن»، نقش کمتری را در موارد نقض فاحش حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نسبت به موارد نقض حقوق مدنی و سیاسی ایفا می‌نماید، بحث بیشتری می‌طلبد. روبنشتن معتقد است که «معرفی و شرمسار نمودن» می‌تواند روش بسیار مؤثری برای نشان دادن موارد قصور از سیاستها و اعمالی باشد که منجر به نقض حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌شوند. او در این رابطه از شکایت علیه قصور در تأمین منابع مالی کافی برای حمایت از بیماران ایدزی در جنوب افریقا و شکایت علیه یارانه‌های ایالات متحده امریکا و یارانه‌های کشاورزی اتحادیه اروپا که موجب افزایش فقر در بعضی کشورهای کم‌تر توسعه یافته شده است، نام می‌برد.

این امر کاملاً صحیح است. بسیاری از سازمانهای غیر دولتی که در زمینه‌های مختلف اعلام شکایت نموده‌اند از مفهوم «شرمسار نمودن» برای

تغییر سیاستهای عمومی بهره برده‌اند؛ در بسیاری از موارد این سیاستها در رابطه با حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بوده‌اند.

معذک روث برای «معرفی و شرمسار نمودن»، در مقایسه با برداشت سنتی سازمانهای حقوق بشری، معنای محدودتری قائل است. از نظر یک سازمان بین‌المللی حقوق بشری برای «شرمسار نمودن» یک دولت از قصور در اجرای تعهدات قانونی بین‌المللی‌اش، باید مفاهیم «نقض»، «ناقض» و «جبران» روشن شوند. این امر در موضوعات مربوط به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مشکل است، خصوصاً هنگامی که موارد نقض غیرمستقیم هستند (هر دو مثال فوق‌الذکر چنین خصوصیتی دارند). از نظر روث در بسیاری موارد چند عامل در رابطه با یک مورد نقض حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دخالت و مسؤولیت دارند و در نتیجه «بدنامی منتسب به شخص، دولت یا نهاد تخفیف می‌یابد و به همراه آن قدرت تأثیرگذاری سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری کم می‌شود». به نظر روبنشتن «معرفی و شرمسار نمودن» هنوز می‌تواند یک عامل مؤثر در مسؤول شناختن هر یک از چند عامل مسؤول در یک مورد و همچنین پرداخت غرامت باشد. بنابراین در مثال مربوط به پدیده ایدز، روش «معرفی و شرمسار نمودن» بر میزان کمک مالی و فنی کشورهای ثروتمند برای جلوگیری از شیوع ایدز و درمان آن، طرز عملکرد دولت افریقای جنوبی در کنترل بحران ایدز در چارچوب مرزهایش و قیمت‌گذاری داروهای مربوطه توسط شرکتهای داروسازی، تأثیر داشته است.

من اطمینان دارم که روشن ساختن نقش سنتی سازمانهای بین‌المللی حقوق بشر در «معرفی و شرمسار نمودن» و در شناساندن تخصص و

حمایتی که در رابطه با آن ایجاد شده، نقش مؤثری داشته است. مع ذلک برای اطمینان از اینکه تعهدات مربوط به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بیشتر جدی گرفته می‌شوند، سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری نباید فعالیت خود را به طور ناموجه محدود به شناسایی نشانه‌ها و معیارهای «معرفی نمودن» و راههای «شرمسار نمودن» بنمایند. دولتها، شرکتهای و نهادهای مالی بین‌المللی را می‌توان به شیوه‌های نوین و فرضی معرفی و شرمسار نمود، به نحوی که این مهم موجب تسریع در اشاعه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شود.

روث به دو نکته دیگر نیز اشاره می‌نماید؛ به نظر وی اقدامات حمایتی در پشتیبانی از حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی غالباً مشکل و پیچیده است، چرا که بسیاری از تصمیمات کلیدی حول و حوش موضوعات مربوط به «عدالت توزیعی» هستند. برای مثال چه نوع معیار نمره‌دهی و ارزیابی را باید بین موضوعات مربوط به سلامتی و آموزش یا سلامتی و ساختن راه انتخاب نمود. به نظر روث اولاً، سازمانهای حقوق بشری هنوز روشهای مناسبی برای قضاوت بین دو فعالیت خوب و لازم ندارند و ثانیاً، مردمی که مستقیماً در این تصمیم‌گیری‌ها ذینفع هستند، نسبت به سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری از موقعیت بهتری برای تصمیم‌گیری و انتخاب برخوردارند.

اینها موضوعاتی عینی و واقعی هستند که بحث بیشتری را می‌طلبند. تحقق رو به توسعه حقوق اقتصادی، اجتماعی و اقتصادی مستلزم تأثیر متقابل و پیچیده سیاستها و برنامه‌ها در یک گروه وسیع از بخشها و نهادهاست. این حقوق می‌توانند و باید توسط شهروندان برای تحت تأثیر

قراردادن نمایندگانشان به کار گرفته شوند. سازمانهایی مانند دیده‌بان حقوق بشر و پزشکان حقوق بشر نقش مهمی در کمک به کشورها در این زمینه دارند. البته «معرفی و شرمسار نمودن» زمانی می‌تواند کاملاً مؤثر واقع شود که مسأله اختصاص منابع محدود بین اقدامات پزشکی و آموزش اولیه نبوده، بلکه بین مدارس از یکسو و مخارج غیرضروری نظامی از سوی دیگر باشد، و یا زمانی باشد که محدودیت منابع در نتیجه فساد دولت باشد. در حالت اخیر، چنانچه حمایت مؤثر سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری به صورت شفاف صورت پذیرد، امکان افزایش منابع ملی اختصاص یافته به موضوعات سلامتی، آموزش و مشابه آنها فراهم خواهد گردید.

روث و روبنشتن قطعاً در این مورد اتفاق نظر دارند که وجود فساد و هزینه‌های نظامی خارج از ضوابط، نمونه‌هایی از عملکرد مستبدانه دولت هستند که سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری می‌توانند آنها را به طور مؤثری مطرح و پی‌گیری نمایند. مشکلات در حالت محدودیت منابع و رقابت برای جذب آنها، در رابطه با نتایج اقدامات اقتصادی و اجتماعی که از دید حقوق بشری مفید تلقی می‌شوند، بروز می‌نمایند. سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری باید فعالیتهای بیشتری را از جمله در رابطه با طرح و روشن ساختن اینکه چگونه روشهای حقوق بشری می‌توانند نتایج کار و تصمیم‌گیری را بهبود بخشند، انجام دهند. سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری، خصوصاً آنهایی که مثل دیده‌بان حقوق بشر از ظرفیت و تخصص بالایی برخوردار هستند، می‌توانند نقش مهمی در گسترش رعایت و شناسایی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به عنوان حقوق قانونی واقعی (در مقابل آرزوها و انتظارات) که تعهداتی واقعی را برای دولت ایجاد

می‌کنند، داشته باشند. به واسطه این شناسایی، شهروندان محلی - جامعه مدنی - از امکان پیشبرد منافع و اهدافشان برخوردار می‌گردند. به علاوه سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری با همکاری و مشارکت سازمانهای جامعه مدنی محلی، می‌توانند توانایی‌های این سازمانها را تقویت نمایند و همچنین مشروعیتی را که به نظر روٹ سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری هنگام مطرح نمودن تخلفات دولتهای ملی در رعایت حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فاقد آن هستند را کسب کنند.

روٹ با شناسایی روش «شناسایی و معرفی نمودن» به عنوان روشی که در زمان وجود اعمال تبعیض آمیز یا مستبدانه دولتی می‌تواند موجب گسترش حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شود، مبنای با ارزش و معتبری را برای فعال و درگیر شدن بیشتر سازمانهای بین‌المللی حقوق بشری در مطرح نمودن تخلف از حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، عنوان می‌نماید. روبنشتن و دیگران به حق معتقدند که روش «معرفی و شرمسار نمودن» در معنای وسیعتری که مورد استفاده بسیاری از سازمانهای بین‌المللی در انجام وظیفه حمایتی‌شان است، می‌تواند نقش مؤثری در توسعه موارد تغییر سیاستها در رابطه با حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، حتی در زمانی که معیارهای قانونی دقیقی برای ارزیابی در دسترس نیست، داشته باشد.

خواست کنونی دیده‌بان حقوق بشر و همه ما در جامعه حقوق بشر این است که همگی تلاشمان را در راه پیشبرد برنامه‌های حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تشدید نماییم. ما نیاز خواهیم داشت که هم فرصتها و موقعیتهای جدید را برای اینکه دولتها و سازمانهای بین‌المللی، حقوق بشر

را در سیاست‌های خود لحاظ کنند شناسایی نماییم و هم همکاری مؤثرتری با همکاران جدید از جمله سازمان‌های توسعه، بنیادها و رهبران تجارت پیشرفته، گروه‌های دینی و نهضت‌های محلی و مردمی که با فقر مبارزه می‌کنند، داشته باشیم. حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌تواند هم یک فراخوان اخلاقی قوی و هم یک ابزار قانونی مؤثر برای مطرح نمودن فوری‌ترین مشکلات عمومی و جهانی باشد. بیایید بحث را ادامه دهیم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی